

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

APARE ODATA PE SAPTAMANA SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,
N. POLIZU-MIGȘUNESTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

C. Hamangiu.—*Două lucrări de valoare,*

Jurisprudența Română.—*Inalta Curte de Casație și Justiție, secția III.*—Cesionarea creanțelor.—Notificare.—Acțiune în justiție.—Acceptațiune tacită. (Direcția Generală C. F. R. cu A. Poirier).

Tribunalul Dolj, secția I.—Inchiriere.—Sporul chiriei.—Dacă se aplică contractelor în curs expiră la 6 Mai 1924.—Pact comisoriu expres.—Reziliere. (Gr. Mateescu cu Lucia Iliescu și soțul).

Cronica Judiciară.—Discursul d-lui Alex. Mandrea cu ocazia instalării ca președinte de senat la Curtea de Apel dela Oradea-Mare.

DOUĂ LUCRĂRI DE VALOARE

Am profitat de vacanța ce a trecut, pentru a citi în liniște și cu atențiune, două lucrări prețioase de drept internațional, datorite amândouă unui harnic și distins magistrat, d-l Mircea Possa, doctor în drept din Paris și judecător de ședință la Tribunalul Iași. Ele sunt scrise cu o remarcabilă competență, sunt de deplină actualitate și interesează de aproape cercurile noastre juridice prin examenul și studiul amănunțit a o mulțime de chestiuni dificile și contraversate din dificila materie a dreptului internațional privat. Prima lucrare, de aproape 350 pagini, tratează: „*Efectele hotărârilor judecătorești străine în România*”, iar a doua discută delicata problemă: „*Naționalitatea română față de tratatul dela St. Germain en Laye*”.

Natural că e greu a face o analiză a acestor două lucrări de drept, dat fiind importanța materiei tratate, precum și complexitatea izvoarelor juridice pe temeiul cărora autorul își susține argumentele sale. Valoarea deosebită însă a acestor studii de drept internațional privat, stă în admirabila sistemă științifică de tratare a subiectului ales, în puterea și logica juridică a argumentării părerilor susținute de autor, și în bogăția surselor de doctrină la care se referă. Autorul, d-l Mircea Possa, este, de altfel, un obișnuit al studiilor și comentariilor chestiunilor de drept internațional privat. În diferite reviste de drept românești, și mai ales în cunoscuta și bine reputata revistă specială de drept internațional: „*Journal Clunet*” la care d-sa colaborează, a scris și a analizat adesea diferite probleme de drept controversate ce au fost soluționate de tribunalele române și străine.

Vom analiza mai întâiu lucrarea sa: „*Efectele hotărârilor judecătorești străine în România*” (350 pagini) care cuprinde trei părți bine distincte. *Partea I*: Efectele internaționale ale hotărârilor judecătorești. *Partea II-a*: Efectele hotărârilor străine în România și *Partea III-a*: Efectele anexiunilor și ocupațiilor militare asupra hotărârilor judecătorești.

În partea I, autorul își pune întrebarea: dacă din punct de vedere teoretic, hotărârile străine trebuie să producă efecte extraterritoriale, sau efectele lor se mărginesc numai la teritoriul statului dela al cărui tribunal emană? Cu alte cuvinte: care este valoarea internațională a actului puterii judecătorești? Pentru a o determina, autorul examinează care este caracterul propriu și distinctiv al actului judecătoresc, și îl găsește în autoritatea lucrului judecat care este de esența ori cărei hotărâri judecătorești. Puterea executorie a hotărârilor ca și toate celelalte efecte ale sale, nu sunt decât consecințe ale caracterului irevocabil cu care se stabilește un drept prin o hotărâre judecătorească, adică a autorității ce se atribuie hotărârilor judecătorești. De aceea, de exemplu, actele autentice au și dănsle forță executorie, fiindcă stabilesc un drept în mod irevocabil.

Urmează de aci că problema efectelor hotărârilor judecătorești străine se reduce la chestiunea de a se ști dacă hotărârile judecătorești, în general, pot avea autoritatea de lucru judecat în străinătate. Dar, pentru a rezolva această chestiune, autorul cercetează în importanta sa lucrare care este esența actului judecătoresc. După ce d-sa înlătură vechea concepție a contractului judiciar (pag. 15), precum și pe aceea care atribuie hotărârilor judecătorești un caracter quasi-contractual, ajunge la concluziunea că actul judecătoresc este un act de suveranitate ca și actul legislativ. Dacă acesta din urmă poate avea efecte intraterritoriale, va putea avea și actul judecătoresc asemenea efecte? Autorul răspunde în mod afirmativ, întemeindu-se pe o considerațiune ce se găsește la baza oricărui sistem juridic, și anume: noțiunea de siguranță. Numai atribuind sentinței străine efecte intraterritoriale, drepturile stabilite judecătorește vor căpăta o securitate deplină, cu rezerva ordinii publice, particulare fiecărui Stat. Această concluzie este primită în legislațiunile mai multor state, între cari: Italia, Portugalia și Grecia.

În alte State, sentința judecătorească străină este supusă în prealabil unei revizuirii a fondului, precum este în Franța și în Belgia. Autorul critică, de altfel, acest sistem. Argumentele aduse în contra acestui sistem, se pot vedea, în detaliu, la pagina 46 a volumului ce analizăm.

Într'un alt grup de State, autoritatea sentințelor judecătorești străine, nu este recunoscută de cât sub condiția reciprocității, precum este în Germania, în Austria, Bulgaria și România.

În fine, în alte legislațiuni, sentințele judecătorești străine, nu produc nici un efect, în rândul cărora sunt : Danemarca, Suedia, Olanda și Anglia. În aceste două din urmă State, sentințele străine pot servi totuși ca temelie, cu ocazia judecării și pronunțării hotărârilor respective, de tribunalele naționale.

Aci, autorul face o lungă incursiune în dreptul comparat, încheind partea I a studiului său, cu care prilej d-sa arată cum sub imboldul necesității, Statele civilizate au căutat ca prin tratatele internaționale, să se șteargă particularitățile legislațiilor lor, și să recunoască actului judecătoreesc efectele extrateritoriale.

În partea doua a lucrării sale, autorul stabilește în primul rând, care este legea care va da unui act calificarea de hotărâre judecătorească, după care examinează cari sunt efectele sentințelor tribunalelor străine în România, în trei momente deosebite și anume : *înainte de a obține un exequatur, în cursul instanței de exequatur și în urma obținerii lui.*

În primul caz, adică înainte de a căpăta exequaturul, autorul găsește că sentința străină va putea produce autoritate de lucru judecat întemeindu-se pe argumentele trase din chiar art. 374 proc. civ., și înlăturând unele false argumente ce s'au adus în discuție. Bine înțeles că sentința nu va avea vre-o eficacitate decât dacă drepturile ce le constată, sunt susceptibile să producă efecte extrateritoriale. Astfel, pe când sentințele date de consuliile români din străinătate, sau acele care privesc starea sau capacitatea persoanei, sau chiar acele date în materie de faliment, — după părerea autorului — produc autoritatea lucrului judecat în România, deși emană dela tribunale străine, alte sentințe, precum sunt acele penale, acele ce aplică legi fiscale sau politice, sau acele date de consuliile străine pe teritoriul român, nu pot produce nici un efect. Această parte a lucrării d-lui Possa face obiectul unui studiu mai amănunțit, care cuprinde șase paragrafe deosebite din lucrarea sa (pag. 94 — 271).

Pentru ca o sentință a tribunalelor străine să producă autoritate de lucru judecat în România, va mai trebui, în al doilea rând, ca ea să îndeplinească toate condițiunile cerute de art. 374 proc. civ. fiindcă măsura în care o sentință poate produce autoritate de lucru judecat este măsura în care dânsa va putea fi executată.

În adevăr nu se pot recunoaște drepturi ce nu ar putea fi realizate, căci, după cum spun autorul, în partea I a lucrării sale, dreptul există numai pentru a se realiza. Ceea ce nu se poate realiza, poate constitui un precept de morală, un sfat, dar nu poate constitui un drept. Deși hotărârea unui tribunal străin va trebui să îndeplinească condițiile art. 374 pr. civilă, ea nu va avea nevoie de exequatur pentru a produce

autoritatea sa, adică nu va avea nevoie să facă obiectul, în prealabil, a unei instanțe de exequatur. Tribunalul înaintea căruia se invoacă o sentință străină, va avea numai să cerceteze pe cale incidentală, dacă condițiile art. 374 proc. civilă sunt satisfăcute, după ce se va convinge mai întâiu de identitatea actului ce i se prezintă drept o hotărâre judecătorească străină, și de conținutul acestui act. Autorul nu neglijează a se ocupa în mod cât se poate de minuțios, de modul cum tribunalul poate dobândi această convingere.

Dar, în afară de aceasta, o sentință mai poate fi privită și ca un act autentic doveditor al punctelor de fapt cuprinse într'ânsa.

Valoarea ei probantă este independentă de autoritatea ei de lucru judecat. Autorul studiază, din acest punct de vedere, valoarea unei hotărâri străine atunci când se cere, în baza ei, efectuarea unei popriiri, sau aplicarea unui sequester asigurător.

În ceea ce privește executarea unei hotărâri străine, auto ul stabilește că legea locului unde se cere executarea ne va indica și cazurile când exequatur-ul este necesar. O aplicare a acestei idei o face în materia popriiri și a sechestrului.

Autorul, studiind caracterul instanței de exequatur, găsește că obținerea exequatur-ului face obiectul unui litigiu de sine stătător și independent de natura litigiului ce a fost soluționat prin hotărârea a cărei exequatur se cere.

De aci, autorul expune o serie de consecințe privitoare la stabilirea instanței competente, modul ei de organizare, căile de atac în privirea hotărârilor de exequatur, acordarea execuției provizorii, excepțiunile ce se pot ridica în această instanță specială. După aceasta, autorul face o expunere analitică a condițiunilor cerute de art. 374 pr. civilă unei hotărâri străine, pentru a obține exequatur-ul. În acest caz tribunalele române vor avea de examinat :

1) Dacă sentința străină este definitivă, ceace implică și dreptul de a examina dacă părțile au fost bine citate înaintea instanței străine, precum și dacă ele au fost prezente sau valabil reprezentate în instanță.

2) Dacă tribunalul străin era competent. Din acest punct de vedere, tribunalele române nu vor avea de examinat, după părerea autorului, decât dacă litigiul judecat în străinătate, nu era considerat de legiuitorul român ca fiind de competența tribunalelor române. În acest caz, examenul său se va întinde asupra tuturor faptelor cari determină competența. El va urma legea română pentru a califica cauza atributivă de competență, precum : domiciliul pârâtului, naționalitatea reclamantului, locul formării unui contract, etc, etc.

3) Dacă ordinea publică nu este încălcată. Un scurt dar luminos studiu de legislație și de jurisprudență comparată ne arată în mod clar, cum o sentință străină poate călca ordinea publică în Statul în care se cere executarea ei.

4) Dacă există reciprocitate de executarea hotărârilor judecătorești între România și Statul de unde provine sentința străină. Reciprocitatea de fapt este suficientă, legiuitorul român necerând o reciprocitate legislativă sau diplomatică. Reciprocitatea nu cere condițiuni identice de executare. În fine, autorul face

o listă a Statelor față de care este îndeplinită această condițiune.

După o ținerea exequatur-ului, sentința străină va produce toate efectele ce i le atribuie legea Statului dela al cărui tribunal emană. In cazul, însă, când ele diferă de acele ce legea locului unde se cere executarea, le atribuie sentinței tribunalelor locale, ele vor trebui supuse instanței de exequatur, pentru a putea fi examinate dacă nu încalcă ordinea publică a locului de execuțiune.

In afară de dreptul comun ale cărui principii le-am rezumat în rândurile de mai sus, autorul se ocupă și de diferitele convențiuni sau acorduri diplomatice asupra materiei ce tratează, convențiuni sau acorduri pe care România le-a încheiat sau la care a luat parte. Astfel d-sa examinează acordul intervenit între România și Austro-Ungaria pentru stabilirea reciproci-tății de executare a sentințelor tribunalelor respective. Acest acord subsistă și acum față de Austria și de Ungaria, dar nu este aplicabil Statelor desmembrate din fosta monarchie austro-ungară.

România a încheiat în acelaș timp un tratat consular cu Italia, prin care tratat se lămuresc în mod detaliat toate punctele ce tribunalele respective le au de cercetat pentru acordarea exequatur-ului. Ele diferă prea puțin de acele indicate în art. 374 proc. civilă.

In fine, România a semnat Convenția dela Haga din 4/17 Iulie 1905 care cuprinde unele dispozițiuni ce privesc executarea sentințelor străine în privința cheltuelilor de judecată ce le cuprind. Prin convenția aceasta din 1905 se suprimă cautiunea „*judicatum solvi*”, cautiune ce de altfel fusese deja suspendată în mod general prin modificarea făcută procedurii noastre civile în 1900. Este adevărat că în schimb, se acordă prin menționata convențiune o ușurință în executarea cheltuelilor de judecată în cazurile în care legea forului cerea depunerea acestei cautiuni.

Autorul încheie partea a doua a lucrării sale, arătând cum se poate executa în România unele acte de natură grațioasă ale tribunalelor străine.

Un „*appendice*” al acestei părți este consacrat executării hotărârilor arbitrale provenind dintr'o țară străină. Autorul, pornind dela ideea că arbitrii nu sunt mandatarii ai părților, — ceea ce a fost susținut cu multă căldură de jurisconsulți de seamă — ci adevărați judecători, ajunge la concluziunea că hotărârile arbitrale sunt hotărâri judecătorești și deci, atunci când ele sunt date într'o țară străină, se vor executa în România în aceleași condițiuni ca și hotărârile tribunalelor acelu Stat.

In partea a treia a valoroasei sale lucrări, D-l Mircea Possa tratează importanța a problemă de drept internațional relativă la efectele anexiunilor teritoriale și a ocupațiunilor militare, asupra hotărârilor judecătorești.

Desmembrarea unui Stat și alipirea unei părți din teritoriul său către alt Stat, aduce în discuțiune o nouă chestiune de drept cu privire la executarea hotărârilor date înaintea anexiunii, de către tribunalele din teritoriul anexat sau de către acele din Statul desmembrat. Când asemenea hotărâri au a fi executate în teritoriul cedat, posterior anexiunii, ele sunt după o logică stricată, hotărâri străine, ca unele ce emană dela niște tribunale ce aparțineau altei suveranități naționale decât a Statului anexat, pe ale cărui noi teritorii

cer a fi executate. Totuși, doctrina le, dispensează de exequatur pentru motivul că părțile au un drept câștigat de a le executa *de plano*, drept pe care anexiunea trebuie să-l respecte. D-l Possa admite concluziunea la care ajunge doctrina, dar punând în evidență un alt principiu. Drepturile câștigate nu se pot invoca în fața unei cerințe de ordine publică, precum este necesitatea exequatur-ului. Autorul arată, în schimb, că între suveranitatea Statului desmembrat și aceea a Statului anexat, trebuie să existe o continuitate, care impune noiei suveranități respectul actelor Statului cedent, și prin urmare și a hotărârilor judecătorești ale tribunalelor sale.

Această legătură care nu e numai teoretică, căci ea a fost consacrată de jurisprudența străină și română, face să se lărgească chiar noțiunea ordinii publice a Statului anexant. Pe de altă parte anexiunile teritoriale au înăurire asupra tratatelor diplomatice relative la executarea hotărârilor străine. Această chestiune o găsim de asemenea lămurit tratată în capitolul de care ne ocupăm.

Pentru a putea determina cari sunt efectele ocupațiunilor militare cu privire la sentințele date în teritoriile ocupate de către autoritățile dușmane, autorul reamintește care este caracterul unor asemenea ocupațiuni și cari sunt drepturile ocupantului. Imparte după aceasta sentințele date în timpul ocupațiunii în trei categorii, după cum instanțele dela care emană erau constituite de Statul invadat, sau dacă ele au fost completate de către ocupant pentru a putea funcționa, sau în fine, dacă acele instanțe au fost create de către ocupant, ori modificate de dânsul. In acest din urmă caz numai, sentințele civile date de asemenea instanțe sunt nule și nu pot fi executate nici ca acte judecătorești străine. Hotărârile penale nu vor avea însă toate aceeași soartă, fiindcă autorităților ocupante li se recunosc de doctrina dreptului internațional, un drept de jurisdicțiune asupra tuturor infracțiunilor comise de către persoanele din armata sau din suita ocupantului, precum și a celor comise de localnici asupra persoanelor mai sus arătate. Acest al treilea capitol, și ultimul, se încheie cu considerațiuni asupra modificării formulei executorii de către ocupant.

La finele studiului său, autorul analizează și situațiunea creată la noi cu ocaziunea ocupării Munteniei și Dobrogei de germani, cu care ocaziune s'au înființat la noi prin ordonanța No. 31 din 1 Martie 1917 unele Tribunale germane competente de a judeca litigiile dintre supușii germani și aliați sau supușii români. Tot prin această ordonanță puterea ocupantă s'a încercat să institue câte un delegat german care să asiste la deliberările Tribunalelor române în afacerile în care erau interesați supușii puterilor ocupante, dar a renunțat mai în urmă, față de protestul documentat și plin de demnitate și curaj al magistraților tribunalului Ilfov, protest redactat de d-l Andrei Rădulescu, președinte pe atunci la Tribunal. Se știe, că guvernul român, pe când se afla încă la Iași, prin decretul No. 1480 din 9 Decembrie 1917, a declarat nule toate lucrările acestor tribunale germane, ca unele cari călcând convențiunile internaționale constituiau un adevărat abuz de drept.

* * *

Trecem acum la analiza celei a doua lucrări a d-lui

Mircea Possa : *Naționalitatea română față de Tratatul dela St. Germain en Laye*, din 10 Sept. 1919 și tratatul adițional dela Paris din 2 Dec. 1919.

Considerațiunile teoretice asupra anexiunii și a efectelor ei relative la naționalitatea persoanelor din teritoriile anexate, nu formează scopul principal ce-l urmărește autorul, și de aceea ele sunt dezvoltate într-o măsură numai întrucât sunt necesare expunerii sistemului inaugurat prin recentele tratate de pace. Ceea ce vrea să arate în primul rând d-l Possa, în lucrarea sa, sunt categoriile de persoane ce au dobândit naționalitatea română prin efectul tratatului dela St. Germain și prin acel dela Paris din 1919.

Ca un corolar al schimbării de naționalitate datorită anexiunii, tratatele reglementează dreptul acelor ce vor să păstreze vechea lor naționalitate, de a opta pentru menținerea ei. Aceasta este o a doua preocupare a autorului lucrării ce examinăm.

În fine, d-se analizează o serie de dispozițiuni ale tratatelor cari au de scop de a soluționa unele conflicte ce se produc cu privire la determinarea naționalității unor persoane, probleme care sunt cât se poate de delicate, dacă sunt privite din punctul de vedere al principilor.

D-l Possa este de părere că dispozițiunile cuprinse în amândouă aceste tratate, ce au acelaș scop de a restabili pacea între Austria pe deoparte și puterile aliate și asociate, pe de altă parte, tratate cari se urmează la un foarte scurt interval și sunt de natură a se complecta reciproc, părere ce se sprijină pe art. 230 din tratatul dela St. Germain. Prin acest articol Austria recunoaște de mai înainte tot ceea ce Puterile aliate vor decide prin convenții sau alte dispoziții, asupra naționalității unui fost supus austriac. Iată de ce dispozițiile de asemenea natură cuprinse în tratatul dela Paris, zis al minorităților, este opozabil și Austriei deși dânsa nu l-a semnat.

Amândoză tratatele de care ne ocupăm prevăd o extindere a naționalității române, fie ca un efect al anexiunii, fie în afară de acest fapt, acordând cetățenia română, prin beneficiul legii, unor persoane ce nu au nimic comun cu teritoriile alipite.

Prin anexiune devin români :

- 1) Persoanele domiciliat în teritoriile alipite;
- 2) Originarii din aceste teritorii, adică acei născuți în acele teritorii, din părinți domiciliați acolo;
- 3) Românii de sânge cari nu-s nici originari, nici domiciliați în acele teritorii, dar sunt supuși austriaci.

Celor dintâi două categorii de persoane li s'a recunoscut cetățenia de către instanțele noastre judecătorești mai înainte chiar de semnarea tratatelor de pace, prin simplul efect al decretelor-legi ale guvernului român cari declarau alipite pentru totdeauna Regatului României, provinciile Bucovinei și ale Ardealului. Urmând acestor dispozițiuni cu caracter legislativ, tribunalele și curțile noastre au recunoscut anexarea provinciilor românești în afară de instanța unui tratat internațional, și au dat cel mai larg efect acestei anexiuni, recunoscând că efectele ei se întind asupra naționalității persoanelor domiciliat sau originare din provinciile alipite.

A treia categorie de persoane de care se ocupă tratatul dela St. Germain, constituie partea originară a acestui tratat și arată triumful principiului naționa-

lității ce a însuflețit crâncenul război mondial. Dar spre deosebire de primele două categorii, persoanele ce intră în această a treia categorie nu devin români *ipso facto*, ci vor trebui să-și manifeste voința prin o opțiune de a se alipi națiunii cărei aparțin prin legături de sânge.

Tot ca o inovație a recentelor tratate, trebuie să considerăm și faptul că ele nu crează drepturi în materia de care ne ocupăm, așa că autorul le recunoaște numai un efect declarativ. În adevăr, din moment ce naționalitatea politică a unei persoane tinde a se confunda cu naționalitatea sa etnică, tratatele nu mai fac decât să recunoască o stare de fapt preexistentă.

Naționalitatea română se mai dobândește, prin beneficiul legii, conform tratatului minorităților de către : 1) persoanele de naționalitate austriacă sau ungară, domiciliat la data punerii în vigoare a tratatului, în vechiul teritoriu al României ; 2) de către acei născuți în România din părinți fără naționalitate ; și în fine 3) de Evreii din România cari nu au nici o altă naționalitate.

Din respectul voinței individuale, tratatele de pace, reglementează dreptul de opțiune acordat acelor ce vor să-și păstreze naționalitatea Statului cedent. Acelaș drept este pus la dispoziția Românilor de sânge, din afară de Ardeal și Bucovina, atunci când vor să se alipească politicește Statului român. Este de reținut că opțiunea, conform tratatelor, produce efecte retroactive și colective, spre deosebire de efectele ce pot produce în dreptul nostru diferitele moduri de dobândire a naționalității române, efecte cari nu sunt retroactive și cari nu se resfrâng decât numai asupra persoanei ce a obținut și dobândit cetățenia română. Jurisprudența noastră atribuia numai recunoașterii, într-o oarecare măsură, efecte retroactive și colective ; de astă dată însă, opțiunea capului familiei va produce efecte asupra naționalității soției și a copiilor mai mici de 18 ani, cari își vor păstra neatință supușenia ce o avea înainte de anexiune, astfel ca și cum a anexiunea nici nu s'ar fi produs. Opțiunii va trebui însă să-i urmeze mutarea domiciliului în afară de teritoriile cedate. Drepturile reale ale persoanei sunt însă respectate în cea mai largă măsură, căci optantul își va putea transporta neimpedat și fără a i se putea percepe vre-o taxă, toată averea sa mobilă aflătoare în provinciile cedate, cum pe de altă parte va păstra drepturile ce le avea asupra imobilelor situate în aceste teritorii. Dacă însă printre aceste imobile sunt unele *rurale*, se poate pune în discuție dacă păstrarea lor mai este compatibilă cu dispozițiunile art. 7 din vechea Constituție.

În ultima parte a lucrării sale, autorul se ocupă de conflictele ce se pot ivi în materia naționalității din faptul că legislațiile a două State ar revendica pe acelaș individ ca surus al lor, sau când fiecare din ele îl atribuie celeilalte. O soluțiune care să satisfacă complet toate principiile, nu se poate găsi. Asemenea conflicte se pot produce între Austria și România, spre exemplu, în cazul naturalizării unui austriac în România, căci după dreptul austriac, care atribuie naturalizării efecte colective, soțla naturalizatului va fi socotit că a dobândit noua naționalitate a soțului, pe când după legea română, care nu recunoaște natu-

ralizării decât efecte individuale, aceiași soție nu va fi considerată ca româncă. Toate aceste delicate și dificile conflicte, tratatul dela St. Germain le rezolvă în favoarea României prin art. său 236.

* * *

Acestea sunt, în rezumat, părerile expuse de autor, în lucrările ce ne-am propus a examina. Ele cuprind discuții și argumente cari rețin atențiunea tuturor celor cari se ocupă cu problemele de drept internațional, și mai ales cu acelea cari sunt în strânsă legătură cu aplicarea recentelor tratate de pace. Cercetarea acestor probleme care sunt de plină actualitate era necesară, și D-l Possa are meritul de a le fi studiat în mod conștiincios, punându-le într'o vie lumină prin bogatul material de doctrină și jurisprudență cu care le însoțește.

Ambele lucrări sunt de o reală valoare documentară și doctrinară și reprezintă o muncă laborioasă și competentă din partea autorului lor.

C. Hamangiu

Consilier la Inalta Curte de
Casație și Justiție

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Secția III

Audiența dela 8 Mai 1923

Președenția d-lui Dem. G. Tazlăuanu, Președinte

Diracțiunea Generală C. F. R. cu A. Poirier

CESIUNEA CREANTELOR. — NOTIFICARE. — ACTIUNE ÎN JUSTIȚIE. —
ACCEPTAȚIUNEA TACITĂ A DEBITORULUI. — ART. 1393 C. CIVIL.

Din moment ce debitorul a acceptat a se lega instanța cu cesionarul unei creanțe, el a acceptat implicit și cesiunea și nu se mai poate prevala de lipsa de notificare a cesiunii cerută de dispozițiunile art. 1393 c. civil odată ce e dovedită, fie prin mărturisirea sa, fie prin alte mijloace.

No. 535. — Respins recursul făcut de Direcțiunea Generală a C. F. R. contra sentinței No. 62 bis 1922 a Trib. Ilfov S. I., dată în proces cu A. Poirier.

S'au ascultat d-nii avocați Virgil Papadat pentru recurentă și St. Antim pentru intimat.

Curtea deliberând,

Având în vedere că prin sentința No. 629 bis 1922 Tribunalul Ilfov secția I-a, a respins ca nefundată opoziția făcută de Direcțiunea Generală C. F. R., împotriva sentinței No. 404/1922, a aceluiaș Tribunal și prin care se respinsese ca nesustănut apelul făcut în contra hotărârei No. 22/1922, a Judecătorei ocolului 6 Urban București, rămânând obligată numita Direcțiune să plătească lui A. Poirier, 2925 lei taxe de transport și valoarea unui colet de ciorapi pierduți cu ocazia transportului pe C. F. R., plus cheltueli de judecată.

În contra sentinței No. 629 bis/1922 Direcțiunea C. F. R. face recurs pentru următorul motiv:

„Prin scrisoarea de trăsură No. 1524/28 Mai 1921,

s'a expedit de Maltuneanu din București lui Moise Braunștein din Iași una ladă ciorapi în greutate de 150 kilograme, transportul s'a primit de destinatar la Iași la 11 Iunie 1921, cu o lipsă de 14 kilograme ce s'au pierdut pe drum cum se constată în procesul-verbal No. 1394 d 29 Mai 1921.

„Destinatarul, la 20 Iulie 1921, cedând drepturile din scrisoarea de trăsură lui A. Poirier din București, adică despăgubirile ce le putea cere dela Direcțiunea C. F. R., iar nu marfa ce se pierduse, a cărei posesiune nu o mai avea, cesionarul A. Poirier, trebuia a se conforma dispozițiunilor art. 1393 cod. civil de a notifica această cesiune de drepturi Direcțiunii C. F. R., ceea ce n'a făcut, după cum se vede din sentința 629 bis din 1922, a Tribunalului Ilfov S. I., astfel că Poirier nu are calitatea de a ne acționa în judecată întrucât nu-i recunoaștem această calitate, bazându-ne pe articolul 1393 cod. civil. Tribunalul nu ține seamă de aceasta, violând dispozițiunile clare ale acestui articol și comițând și un vădit exces de putere, căci dacă la Judecătoria de ocol nu am invocat lipsa de calitate a reclamantului A. Poirier, nu înseamnă că i-am acceptat calitatea de cesionar și aceasta nu ne ridică dreptul de a invoca acest mijloc de apărare în apel, conform articolului 327 procedur civilă.“

Având în vedere că Tribunalul pentru a respinge incidentul ridicat de Direcțiunea C. F. R., cum că A. Poirier n'avea calitatea de a cere daune în lipsa notificării conform articolului 1393 cod. civil, argumentează în sensul că Direcțiunea C. F. R. acceptând a lega instanța cu cesionarul A. Poirier înaintea Judelui de ocol, a acceptat implicit și cesiunea, recunoscând în acest mod calitatea de cesionar a lui Poirier, mai ales că în sensul doctrinei și jurisprudenței acceptațiunea putând fi verbală sau tacită, debitorul nu se mai poate prevala de lipsa notificării, odată ce e dovedită fie prin mărturisirea sa, fie prin alte mijloace;

Considerând că judecând astfel, Tribunalul n'a violat nici un text de lege și n'a comis nici un exces de putere, iar motivul de recurs apare ca nefundat, urmând ca recursul să fie respins ca atare.

Pentru aceste motive, respinge.

TRIBUNALUL DOLJ, Secția I

Audiența dela 4 Octombrie 1923

Președenția D-lui Al. Hagi-Gheorghe, judecător de ședință

Gr. Mateescu cu Lucia Iliescu și soțul

INCHIRIERE. — SPORUL CHIRIEI. — DACĂ SE APLICA ȘI CONTRACTELOC
ÎN CURS CARI EXPIRĂ LA 6 MAI 1924. — ART. 1 § 9 DIN LEGEA
CHIRIILOR DE LA 6 APRILIE 1923

INCHIRIERE. — SPOR DE CHIRIE. — NEPLATA LA TERMEN. — PACT COMISORIU EXPRES. — REZILIERE. — ART. 1 § 16 DIN LEGEA CHIRIILOR
DE LA 6 APRILIE 1923.

INCHIRIERE — SPOR DE CHIRIE. — CONTRACTE ANTERIOARE DATEI DE
1916. — DACĂ POT SERVI DE BAZĂ PENTRU CALCULAREA SPORULUI.

1. Cu toate că textul § 9 din legea chirii dela 6 Aprilie 1923, prevede în dispozițiunile sale, că sporul de chirie se aplică contractelor în curs de executare ce expiră după 6 Mai 1924,

totuși intenția legiuitorului arată că aceste dispozițiuni au a fi aplicate și contractelor cari expiră la 6 Mai 1924.

2. In caz de neplata sporului de chirie la contractele în curs de executare în termenul prevăzut de lege, pactul comisoriu înscris în contractul existent operează de drept rezilierea contractului, sub condiția ca proprietarul să fi notificat chiriașului că-i pretinde sporul legal, de oare-ce la contractele în curs chiriașul nu știe dacă proprietarul pretinde sporul, între ei fiind o convenție existentă, însă de îndată ce a fost deșteptat de proprietar prin notificare, el este dator să plătească sporul sub sancțiunea clauzelor din contract.

3. Cu toate că legea chiriilor de la 6 Aprilie 1923, cât și legile anterioare, prevăd că pentru calculul chiriei să se ia de bază chiria din 1916, totuși nimic nu se opune ca să se aibă în vedere și chiria dintr'un contract anterior anului 1916, mai ales că cu cât ne depărtăm în trecut chiriile se găsesc mai scăzute și deci mai avantajoase pentru chiriași.

No. 490.—Admis apelul făcut de către Gr. Mateescu contra cărții de judecată No. 437/923 a judecătoriei ocol. urban Craiova în proces cu Lucia Iliescu și soțul.

Tribunalul,

Asupra apelului făcut confo mlegei proprietarilor prin petiția înreș. la No. de către Gr. Mateescu prin procurator d-l avocat Florescu, contra cărții de judecată No. 437 în 1923 a judecătoriei ocolului urban Craiova, prin care s'a respins acțiunea acestuia îndreptată contra Luciei Iliescu și F. Iliescu ca soț, având ca obiect rezilierea contractului de închiriere intervenit între părți pe motivul neplății chiriei la termen;

Având în vedere actele din dosar și susținerile părților;

Având în vedere că apelantul în combaterea cărții de judecată apelate a susținut că contractul încheiat între el și intimată pe durata dela 23 Aprilie 1921 până la 23 Aprilie 1924 fiind un contract în curs de executare, poate conform leei chiriilor din 6 Aprilie 1923 să capete sporul legal; că apelantul a făcut cunoscut acest lucru intimății arătându-i sporul pe care trebuia să-l plătească; că intimata nedepunând sporul, și cu contractul este prevăzut cu pactul comisoriu expres pentru neplătire, apelantul a cerut rezilierea contractului de închiriere intervenit între el și intimată;

Având în vedere că intimata a susținut că sporul prevăzut de legea din 6 Aprilie 1923 se aplică la contractul în curs ce expiră după 6 Mai 1924, — 23 Aprilie s. v. 1924, iar nu celor ce expiră la această dată, cum este contractul său; că chiar dacă sporul se aplică și acestor contracte, însă intimata nu este în culpă pentru neplătire, fiindcă ea nu știa cât este acest spor, sporul pretins de apelant prin somație fiind contestat de ea; că acest spor nici acum nu s'ar putea calcula după un contract încheiat între alte persoane pe durata anului 1913—1914, fiindcă această chirie

în anul 1916 putea să fie mai mică fie din cauza deteriorării imobilului, fie din alte cauze;

Având în vedere că acestea fiind susținerile în instanță, din ele trei chestiuni se impun examinări;

Având în vedere că prima chestiune de examinat este dacă sporul prevăzut de legea din 6 Aprilie 1923 se aplică și contractelor de închiriere în curs ce expiră la 6 Mai 1924, — 23 Aprilie s. v. sau numai celor ce expiră după această dată;

Considerând că după textul parag. 9 din noua lege a chiriilor s'ar părea că nu este nici un dubiu asupra acestei chestiuni. Intr'adevăr, legea spune că sporul se aplică contractelor în curs ce expiră după 6 Mai 1924; textul așa dar ar fi clar: legea acordând sporul numai contractelor încheiate sub regimul decretelor-lei și care expiră după data de 6 Mai 1924, toate contractele ce nu sunt în această situație nu beneficiază de spor;

Dar pe lângă claritatea textului, cece ar mai argumenta favorabil acestei soluții, ar fi însăși felul de interpretare al unei legi excepționale; o lege excepțională este de strictă interpretare; în acest caz interpretul este dator întâi să urmeze riguros textul legii; numai în caz când textul nu prevede, este obscur sau necomplet, interpretul trebuie să apeleze la alte norme de interpretare;

Considerând însă că intenția legiuitorului când a prevăzut sporul de chirie pentru contractele în curs, n'a fost să facă vre-o deosebire între contractele ce expiră la 6 Mai 1924 și cele ce expiră după această dată; și într'adevăr n'ar fi fost nici o rațiune că pentru contractele ce expiră la data arătată să nu li se aplice sporul, iar contractelor ce expiră cu o zi, două în urmă, să li se aplice;

Considerând că această intenție apare evidentă, dacă se examinează faptele ce au determinat înserarea în noua lege a chiriilor a prevederii că sporul de chirie se datorește și contractelor în curs de executare.

Intr'adevăr este știut că legea chiriilor din 14 Aprilie 1922 nu conținea o dispoziție clară în privința sporului de chirie la contractele în curs de executare; că această lipsă de claritate a căutat s'o înlăture Ministru Justiției prin circulara No. 20.327 din 10 Mai 1922 adresată instanțelor judecătorești; în ea se spune că sporul de chirie se aplică și contractelor în curs; această explicație însă n'a triumfat în fața instanțelor judecătorești și Inalta Curte de Casație în mai multe rânduri s'a pronunțat că sporul nu se aplică acestor contracte, sporul fiind strâns legat de prelunșire, el fiind o compensație a prelunșirii; această stare a jurisprudenței era știută când s'a venit cu noua lege a chiriilor promulgată la 6 Aprilie 1923; și atunci pentru a se înlătura orice dubiu asupra acestei chestiuni s'a venit cu dispoziția că și contractele în curs beneficiază de sporul de chirie; în acest sens sunt și explicațiile date de ministru Justiției, d-l Ion. Th. Florescu, care la întrebarea d-lui senator Aurel Moșoiu, a spus în Senat că contractele care expiră fie la 6 Mai, fie după această dată beneficiază de spor; și nu se poate spune că această dată se raportă la anul 1923, cum era întrebarea d-lui senator Moșoiu (vezi Conduratu, — Inchiiriere, pag. 56), căci n'ar fi fost nici o rațiune să se discute sporul pentru contractele ce expirau la 6 Mai 1923; într'adevăr, contractele ce expirau la această dată se pre-

lungueau până la 6 Mai 1924; ele prin urmare nu mai erau contracte în curs, ci contracte prelunghite; discutarea sporului acestor contracte ar fi fost inutilă fiind o chestiune evidentă; prin urmare explicațiile date s'au raportat la data de 6 Mai 1924, căci numai contractele ce expirau la această dată sau după această dată sunt contracte în curs de executare; acest lucru mai rezultă și din faptul că discuția a avut loc la par. g. 9 al noii leși a chirilor, care prevede sporul pentru contractele în curs de executare.

Având în vedere că aceasta fiind intenția leșiitorului, deși textul leșii vorbește de contractele în curs ce expiră după 6 Mai 1924, trebuie decis că și contractelor în curs ce expiră la 6 Mai 1924 li se aplică sporul de chirie, intenția leșiitorului apărând clar în acest sens și ea având avantajul că merge mână în mână cu bunul simț.

Având în vedere că fiind stabilit că sporul de chirie se aplică și contractelor ce expiră la 6 Mai 1924, urmează să vedem dacă neplata sporului în termen de o lună dela promulgarea leșii din 6 Aprilie 1923, cum prevede para. r. 16 din această lege, atrage rezilierea contractului, când acesta este prevăzut cu pactul comisoriu expres.

Având în vedere că termenul de o lună prevăzut de para. r. 16 din noua lege a chirilor nu operează ca un pact comisoriu leșii; că se decisese sub legea chirilor din 14 Aprilie 1922, care conținea o dispoziție identică cu cea din para. r. 16 a actualei legi, că pentru contractele prelunghite plata înăuntrul acestui teren se făcea sub sancțiunea rezilierii de drept sau nu, după cum vechiul contract conținea sau nu pactul comisoriu expres (Trib. Dolj III. sent. civ. No. 331 922 în Justiția, Craiova No. 17/922); această soluție era de sine în sine; într'adevăr, ceea ce se prelungea erau vechile contracte; în cazul acesta toate clauzele din vechile contracte se mențineau; ceea ce apărea nou în contractele prelunghite era numai termenul și sporul; așa că dacă vechile contracte conțineau pactul comisoriu pentru neplată, termenul de o lună opera și el ca un pact comisoriu; dacă nu se aplica art. 1020 și 1021 cod. civ.; și în cazul pactului comisoriu nu se putea spune că chiriașul nu știa sporul, fiindcă dacă el stătea în imobil în virtutea prelunghirii, el trebuia să se intereseze de spor, iar în cazul când îl contesta el trebuia să-l consemneze, iar determinarea se făcea de instanțele judecătorești.

Având în vedere că prin noua lege a chirilor admitându-se sporul și pentru contractele în curs, situația chiriașului este alta decât în contractele prelunghite; aici chiriașul stă în imobil în baza unui contract existent; pentru a fi îndatorat la spor, el trebuie deșteptat de proprietar; și aceasta chiar în cazul când contractul ar conține pactul comisoriu expres cu formula fără somație, etc.; această îndatorire este explicabilă, pentru că la contractele în curs chiriașul nu știe dacă proprietarul pretinde sporul, între ei fiind o convenție existentă; însă de îndată ce a fost deșteptat de proprietar el este dator să plătească sporul sub sancțiunea clauzelor din contract; sporul așa dar s'a alipit la prețul chiriei din contract, și după facerea somației cu determinarea sporului, dacă chiriașul nu plătește în cazul când contractul prevede pactul comisoriu expres, rezilierea contractului are loc de drept.

Având în vedere că în speța de față se constată că prin somația No. 2013 din 26 Aprilie 1923 a corpului de portărei local apelantul a înștiințat pe intimată să-i plătească sporul local; că aceasta însă n'a plătit; că în cazul acesta pactul comisoriu prevăzut în contract trebuie să opereze constatându-se rezilierea contractului de închiriere dintre părți.

Având în vedere că intimata nu este îndreptățită nici să susțină, că apelantul nu se poate prevala de somația No. 2013, fiindcă în ea se arată un spor mai mare decât cel local, căci intimata nu avea decât să consemneze sporul sub condiția determinării ulterioare de instanțele judecătorești.

Având în vedere că intimata a mai susținut că apelantul nu putea să ia ca bază pentru calcularea sporului un contract cu dată certă din 1913, când legea cere pentru calculul sporului să se aibă în vedere chiria din 1916; că această chirie putea la această dată să fie mai mică, fie din cauza deteriorării imobilului, fie din alte cauze.

Având în vedere că este exact că noua lege a chirilor din 6 Aprilie 1923, ca și legea anterioară, pentru calculul sporului local ia ca bază chiria dela 6 Mai (23 Aprilie s. v.) 1916; că aceasta nu înseamnă că chiria dintr'un contract din 1913 n'ar putea servi ca bază mai ales că chiriile la această dată erau mai avantajoase pentru chiriași decât chiriile din 1916; într'adevăr, tendința de scumpirea vieții începuse încă cu declararea războiului European; așa că la 1916 este foarte probabil ca chiria să fi fost mai mare decât la 1913; că în ceea ce privește susținerea intimatei că la 1916 imobilul ar fi putut fi deteriorat, etc., și deci chiria ar fi fost mai mică, ea urmează a fi respinsă întrucât nu se sprijină pe nici un temel.

Că astfel fiind, din cele expuse constatându-se că intimata n'a plătit după facerea somației de apelant sporul de chirie, care este împătritul chiriei de 600 lei pe an, așa că pentru primul semestru chiria și sporul erau de 1200 lei, — întrucât este necontestat că intimata are în imobilul închiriat un atelier de croitorie, că intimata a plătit numai 750 lei, apelul lui Gr. Mateescu se găsește fundat și urmează a se admite, admitându-se și acțiunea dela prima instanță și în consecință să se constate rezilierea contractului de închiriere intervenit între părți, pe data de 6 Mai 1923.

Apreciind asupra cheltuelilor de judecată, Trib. fixează la suma de lei 400.

Pentru aceste motive, redactate de d-l jude-supleant H. Udrea, admite apelul.

Smați : *Al. Hagi-Gheorghe, Hariton Udrea.*

CRONICA JUDICIARĂ

Discurs rostit cu ocazia înaintării D-lui ALEX. MANDREA, în funcțiunea de Președinte de Senat la Curtea de Apel din Oradea Mare.

Domnule Președinte,
Domnule Procuror General,
Domnilor Avocați,

Mulțumesc cu emoție Curții, pentru simțimintele exprimate prin graiul vibrător de colegialitate și prietenie al d-lui Președinte.

Aceleași mulțumiri le adresez Parchetului General. Și o sinceră simpatie, Baroului din Oradea.

Înmănușez complimentele elogioase, întrețășute de măguliri înduioșătoare și le păstrez ca suvenir din viața de magistrat, cu conștiința deplină că izvorăsc din cea mai adâncă limpezime sufletească.

Vă conjur să credeți, n'am răvnit scaunul nimănu. Iar dacă, am întârziat ambițiile nobile și firești ale unora, n'am jignit dreptul cuiva.

Funcțiunea înaltă, la care sunt chemat — nu e produsul unui joc de împrejurări capricioase și neprevăzute, ci simbol de recunoaștere a unei cariere de de aproape 25 ani, desfășurată, etapă cu etapă, fără să se fi desprins, o clipă, vre-un inel, care să înoade cursul ei. Sau, în numărarea anilor, să se fi asimilat o epocă de activitate intim înrudită cu magistratura.

Am fost și rămân preot însuflețit de credință, în templul *justiției*.

Cu toată deasa ei repetiție, această imagine nu e nici banală, nici banalizată.

Adevărul, ce însușește — ne învăluie poate, într'o atmosferă de vag misticism — consacră totuși o realitate.

Magistratura, cu atribuțiile și menirea ei, este exteriorizarea unui cult înalt, unui cult superior — cultul *justiției*.

După cum, intrând într'un locaș divin — în făptura noastră simțim o reînviere, o prefacere, o înălțare impersonală — un simțământ de identică esență ne cucerește când pășim pragul *justiției*, un fior tainic ne cutremură. Uitam simpatiile sau antipatiile; lepădăm înclinările sau aversiunile — și stăpânim de idealul superior al *justiției*, liniștiți și senini, judecăm și deslegăm ne țelegerea între oameni.

Dacă ar fi să împrumutăm stilul lui Nietzsche, în măsura îngăduită de o apropiere literară, am spune: Omul rămâne la ușă; supra-omul pătrunde înăuntrul templului.

Domnule Președinte,
Domnule Procuror General,
Domnilor Avocați,

Toate activitățile omenești, în vasta și variata lor complexitate, sunt încălzite de un ideal.

Toate sunt călăuzite de năzuințe. Toate sunt animate de tendința desăvârșirii. Și toate, în realitatea filozofică a lucrurilor, se întruchipează pe pământ.

Un singur ideal se prelungește dincolo de orizontul gândirii omenești — *idealul justiției*. El se înalță și plutește, în sfere senine, transcendente și licărește în imaginația noastră sub forma legendară a *justiției divine*.

Fv *justiția divină* a avea o realitate sau — amâne-va o legendă ademenitoare? Pentru mine, fire sceptică, întrebarea e fără răspuns.

Dar, mă întreb, există, în aparență, vre-un raport de cauzalitate sufletească, dacă nu științifică între *justiția divină* și *justiția umană*?

Răspund, fără șovăire, da!

Justiția divină față de *justiția umană*, este călăuză polară ce luminează conștiința asupra îndatoririlor și responsabilității morale, care nasc către noi și către semenii noștri. Ea, veghează ca o candelă nestinsă, pururea deasupra capetelor noastre, și cu lumina ei vie și răsbătătoare, întreține trează amintirea rolului social covârșitor al apostolatului nostru.

În această lumină mistică a *justiției*, reflectată prin prizma sufletului meu de vchii judecător, reînnoesc mulțumirile mele recunoscătoare Curții și Parchetului General, pentru cuvintele mișcătoare ce mi-au împărtășit; nădăjduind că printr'o nepregetată muncă în colaborare, o colegialitate strânsă și prietenie reală, vom pironi la înălțimi strălucitoare de impunătoare, prestigiul și autoritatea Curții!

BIBLIOGRAFIE

A apărut:

Cultura Juridică Românească în ultimul secol, discurs rostit la 3 Iunie 1922 în ședința solemnă a Academiei Române sub președinția **A. S. R. Principelui Carol**, de d-l **Andrei Rădulescu**, cu răspunsul d-lui **Iacob Negruzzi**, secretarul general al Academiei Române. — O broșură în 8' de 56 pagini. Editura **Culturei Naționale**, București, 1923.

* * *

A apărut în editura **Cultura Națională**, București, 1923:

„**Pravilistul Flechtenmacher**”, comunicare făcută în ședința dela 5 Maiu 1923 a Academiei Române de d-l **Andrei Rădulescu**, membru al Academiei Române.

* * *

Lege pentru Organizarea Corpului de avocați, comentată și adăugită cu formulare de **Demetru Gr. Georgian (Georgiade-Ploesti)**, fost magistrat. Tip. „Cultura Neamului Românesc”, Lipsicani-Noi, 12. București, 1923.

Prețul 50 Lei

Administrația revistei roagă pe d-nii abonați în întârziere a'i trimite costul abonamentului rămas neachitat.